

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 358/2013-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. J. B. a V. B., zastúpených spoločnosťou UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., Kolárska 8, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jozef Štefánik, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 65/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2004) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. B. a V. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 65/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2004) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 65/2008 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. B. a V. B. p r i z n á v a finančné zadostučinenie každému v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré im je Okresný súd Piešťany p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Piešťany je p o v i n n ý uhradiť spoločne a nerozdielne Ing. J. B. a V. B. trovy konania v sume 291,56 € (slovom dvestodevät'desiatjeden eur a päťdesiatšesť centov) na účet ich právneho zástupcu, spoločnosti UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., Kolárska 8, Bratislava, do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. apríla 2013 doručená sťažnosť Ing. J. B. a V. B., (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 65/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2004).

1. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia spolu s L. M. a H. R., (ďalej spolu aj ako „navrhovatelia“), doručili 25. februára 2004 okresnému súdu „*Návrh na určenie neplatnosti Uznesenia č. 3 zo schôdze vlastníkov bytového domu, zo dňa 25.11.2003*“. Za odporcov označili 29 fyzických osôb. Vo svojom návrhu navrhovatelia tvrdili, že označené uznesenie zo schôdze vlastníkov bytov porušuje ich základné právo „*na nerušený výkon vlastníckeho práva, priznané im Ústavou Slovenskej republiky v čl. 20 a ďalej špecifikované v § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 11 ods. 1 Zák. č. 182/1993 Z. z. a je preto neplatné*“. Citovaný názor vychádzal z toho, že sporným uznesením bolo rozhodnuté o trvalej odstávke vykurovacieho telesa v bytovom dome, ktorý svojim umiestnením zabezpečoval normovanú tepelnú pohodu práve v bytoch navrhovateľov. Po doručení návrhu okresnému súdu bola veci pridelená sp. zn. 4 C 61/2004.

Sťažovatelia v odôvodnení sťažnosti podávajú stručnú chronológiu procesných úkonov konajúceho súdu v ich veci. Upozorňujú, že „po 01.01.2005 až do 31.12.2007 bol vo veci oprávnený a povinný konať Okresný súd Trnava. Konanie bolo vedené pod sp. zn. PN 4C/61/2004. Počas 9-tich rokov boli všetky pojednávania odročené a doposiaľ nebolo rozhodnuté vo veci samej. Okresný súd Piešťany ani Okresný súd Trnava nevykonávali procesné úkony efektívne smerujúce ku skončeniu konania vo veci samej. Okresný súd Piešťany a Okresný súd Trnava vykonávali len štandardné administratívne úkony...“. Tvrdené prietahy u sťažovateľov „spôsobujú a znásobujú stav právnej neistoty, nechť k zákonom a rezignáciu uplatňovať akokoľvek a kdekoľvek svoje práva... Sťažovatelia sú pod neustálym psychickým aj fyzickým tlakom, čo si už vyžiadalo aj vážne zdravotné následky. Tento veľmi nepriaznivý zdravotný stav sťažovateľov vyplýva z pripojených dôkazov – lekárskeho správ...“.

Podľa názoru sťažovateľov „neexistuje žiadna skutočnosť svedčiaca o právnej zložitosti veci a taktiež o jej skutkovej zložitosti vyžadujúcu si vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania (ďalšie listinné dôkazy, výsluchy svedkov, atď.). Ide o bežnú agendu prvostupňových súdov... Sťažovatelia žiadnym úkonom neprispeli k prietahom alebo k spomaleniu postupu okresných súdov... Nečinnosť Okresných súdov, ako aj súčasný stav (po viac ako 9 rokoch od podania návrhu na začatie konania nebolo... rozhodnuté v merite veci a súd nevykonal ani jeden skutočne relevantný úkon, ktorý by viedol k odstráneniu právnej neistoty) nemožno podľa názoru sťažovateľov ničím ústavne ospravedlniť, ústavne tolerovať a ústavne udržať. Neodôvodnené prietahy, ktorým sa konanie nezmyselne predlžilo a predlžuje, viedli i k porušeniu základného práva na prerokovanie veci sťažovateľov bez zbytočných prietahov. Celé konanie vedené pred Okresnými súdmi je tvorené jedným súvislým viac ako 9 ročným prietahom. Uskutočnené prietahy nemožno konvalidovať proforma iba vytýčením pojednávania.“.

2. Ústavný súd si 13. júna 2013 po zistení, že v žalovanom konaní bolo podané dovolanie, vyžiadal od Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dotknutý súdny spis, ktorý mu bol doručený 28. júna 2013.

3. Ústavný súd podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 358/2013-23 z 28. augusta 2013 prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie.

4. Následne ústavný súd 23. septembra 2013 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke sťažnosti a na stanovisko k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

5. Okresný súd doručil 14. októbra 2013 ústavnému súdu oznámenie o tom, že v predmetnej veci bolo podané dovolanie, a preto k vecnej stránke sťažnosti bude možné vyjadriť sa až po vrátení spisového materiálu z najvyššieho súdu.

6. Okresný súd doručil 17. marca 2014 ústavnému súdu vyjadrenie, v ktorom súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o sťažnosti. Pokiaľ ide o vecnú stránku sťažnosti, okresný súd predložil takýto chronologický rozpis procesných úkonov v žalovanej veci:

„- Dňa 25.02.2004 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na určenie neplatnosti uznesenia zo schôdze vlastníkov bytového domu z 25.11.2003, v návrhu bolo označených pôvodne 29 odporcov,

- Termín pojednávania bol vytýčený 15.4.2005 na 10.6.2005, pre nedoručenie predvolania všetkým odporcom (u niektorých bolo zistené, že zomreli) bolo pojednávanie odročené na 14.10.2005, pričom boli zisťovaní dedičia,

- Dňa 14.10.2005 sa konalo ďalšie pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom dohody, pričom výsledok rokovania účastníci oznámia v lehote 60 dní,

- Ďalšie pojednávanie bolo vytýčené 12.7.2006 na 12.9.2006. Toto bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti všetkých odporcov a potreby zámeny účastníka na strane odporcu v 22. rade.

- Následne súd vyzval neprítomných účastníkov, aby oznámili dôvod neprítomnosti a zisťoval pobyt účastníkov, ktorým sa predvolanie nepodarilo doručiť.

- Súd uznesením č. k. PN-4C/61/2004-164 z 14.2.2007 zastavil konanie proti odporcovi v 22. rade.

- Ďalší termín pojednávania bol vytyčený 26.3.2007 na 15.5.2007, ktorý bol odročený na neurčito z dôvodu zisťovania pobytu niektorých odporcov, ktorí si neprebrali predvolania na pojednávania, zásielky sa vrátili späť ako závary.

- OS Trnava uznesením č. k. PN-4C/61/2004-222 z 24.10.2007 vyzval navrhovateľov v zmysle § 42 ods. 3 O. s. p. na odstránenie väd podania.

- Navrhovatelia opravené podanie súdu doručili 29.11.2007.

- V rámci prechodu výkonu súdnictva bola daná právna vec dňa 1.1.2008 postúpená na Okresný súd Piešťany a pridelený sudkyňi JUDr. Lucii Chrapkovej spolu s ďalšími asi 900 vecami v agende C a Cb,

- Súd vyzval odporcov dňa 27.11.2008 na oznámenie spoločného zástupcu, aby sa tak zefektívnil postup v konaní, nakoľko väčšia vytyčených pojednávanií bola zmarená pre nedoručenie.

- Z obsahu spisu súd zistil, že doposiaľ žiadneho spoločného zástupcu odporcovia (všetci) neoznačili.

- Následne súd výzvou z 13.3.2009 vyzval Piešťanské stavebné bytové družstvo oznámiť, či súhlasia so zastupovaním odporcov.

- Predmetná organizácia oznámila svoj nesúhlas z dôvodu, že oni už nevykonávajú správu domu, ktorého sa spor týka.

- Následne súd obdobnú výzvu zaslal 12.6.2009 na Bytový podnik Piešťany, s. r. o., ktorý dal súdu rovnakú negatívnu odpoveď.

- Súd na návrh navrhovateľov uznesením č. k. 7C/65/2008-308 z 11.2.2010 pripustil vstup do konania ďalších účastníkov na stranu odporcov, zastavil konanie proti niektorým odporcom. Spolu s doručovaním predmetného uznesenia bolo účastníkom doručované (z dôvodu hospodárnosti a mysliac si že nikto z odporcov v dome byty neprevedie na inú osobu) predvolanie na pojednávania na 13.5.2010. Pri vytyčovaní termínu bolo potrebné termín vytyčovať s dostatočným časovým predstihom, keďže sa predvolanie doručovalo veľkému počtu účastníkov (46 odporcov + navrhovatelia), pričom všetci nebývajú na tej istej adrese a v tom istom meste.

- Proti predmetnému uzneseniu podali odvolanie odporcovia v 32. a 33. rade (čl. 343).

- Dňa 21.4.2010 oznámili súdu odporcovia I. H. a manželka , že odpredali byt v dome, ktorý sa týka sporu.

- Dňa 13.5.2010 /čl. 520/ súd zistiac že nemá splnené procesné podmienky na konanie (všetci účastníci nemali vykázané doručenie riadne a včas/, odročil pojednávanie na 20.9.2010. Tým účastníkom, ktorí sa dostavili položil otázku ohľadom súhlasu ustanoviť im spoločného zástupcu a resp. koho by navrhovali.

- Prítomní odporcovia nesúhlasili s zástupcom z dôvodu, že chcú byť osobne prítomní na pojednávaní. Zároveň súd prítomných upovedomil o podanom odvolaní manželov D. proti uzneseniu z čl. 308.

- Následne súd uznesením č. k. 7C/65/2008-530 z 15.6.2010 zastavil konanie proti niektorým odporcom a pripustil vstup do konania ďalších 7 účastníkov na strane odporcov.

- Dňa 9.7.2010 bol spis predložený na KS v Trnave na rozhodnutie o odvolaniach manželov D. a odvolací súd odmietol ich odvolanie (čl. 549).

- Na pojednávaní 30.9.2010 súd konštatoval, že jednak nemajú všetci odporcovia vykázané predvolanie riadne a včas a taktiež že sa z KS nevrátil spis s rozhodnutím o odvolaní. To bol aj dôvod, prečo súd odročil pojednávanie na neurčito (čl. 578).

- Dňa 21.4.2011 bola daný pokyn na doručovanie uznesenia KS z čl. 541 účastníkom konania.

- NS SR doručil súdu dňa 6.7.2011 dovolanie, ktoré mu bolo priamo zaslané dovoľateľmi (čl. 583).

- Dňa 7.7.2011 bol daný pokyn na doručenie súdnych rozhodnutí ostatným účastníkom, ktorým doposiaľ doručené neboli. Z dôvodu prehľadnosti boli do spisu vypracované i tabuľky na vpisovanie dátumov doručovania rozhodnutí účastníkom (čl. 589, 607-608). Nakoľko je v spore 49 odporcov, z ktorých mnohí si zásielky súdu nepreberali, bolo treba riešiť zisťovanie ich pobytu, dodatočné doručovanie, či ustanovenie im opatrovníka. Toto sú ale všetko skutočnosti, s ktorými museli navrhovatelia rátať pri podávaní návrhu (V prvom rade s tým, že v priebehu konania môžu vlastníci bytov v ich bytovke zomrieť alebo byty predať).

- Dňa 27.9.2011 bola daná úprava na odstránenie procesných nedostatkov (opätovné doručovanie, zisťovanie aktuálnych pobytov tých, ktorí nepreberajú zásielky, atď – vid' čl. 603-606).

- Dovolatelia oznámili súdu podaním doručeným 22.11.2011 (čl. 624), že majú právneho zástupcu, advokáta JUDr. Vladimíra Beňačku, pritom žiadnu plnú moc nedoručili. Preto bol súd obligatórne povinný vyzvať menovaných doručiť túto plnú moc a pokračovalo sa ešte v doručovaní súdnych listín zostávajúcim odporcom.

- Dňa 2.3.2012 bol predložený spis na NS SR na rozhodnutie na dovolanie, lebo i napriek výzve na dovolateľov pod hrozbou poriadkovej pokuty týmto súdu nepredložili plnú moc JUDr. Beňačku, ktorého označovali za svojho zástupcu.

- NS SR vrátil spis tunajšiemu súdu 23.4.2012 s pokynmi, ktoré súd následne realizoval.

- Bol vyzvaný JUDr. Beňačka (v zmysle pokynov NS SR, aj keď jeho plná moc od dovolateľov v spise nebola), aby súdu poslal vlastné dovolanie s náležitosťami podľa O. s. p. alebo aby doložil dovolanie svojich mandantov verifikované jeho podpisom.

- Súd realizoval i ďalšie úkony opísané na čl. 638. JUDr. Beňačka na prvú výzvu súdu nereagoval, žiadne dovolanie súdu nepredložil. Preto súd opakovane výzvu na JUDr. Beňačku (čl. 668), lebo vyslovene NS SR (čl. 636) za tým účelom spis vrátil.

- Plnomocenstvo doručil JUDr. Beňačka súdu od dovolateľov až 3.1.2012 a spis bol zaslaný na NS SR, ktorý ho súdu vrátil (dňa 23.04.2012) ešte na vyznačenie právoplatnosti na rozhodnutí odvolacieho súdu a požiadanie JUDr. Beňačku o nahradenie dovolania jeho vlastným dovolaním (ako zástupca dovolateľov).

- JUDr. Beňačka bol vyzvaný na doplnenie v zmysle intencií NS SR výzvou z 19.7.2012 a keďže nereagoval na výzvu, tak opakovane výzvou z 1.3.2013.

- Medzi týmto obdobím sa ešte doručovalo uznesenie z čl. 308 niektorým odporcom, zásielky sa od nich vracali ako závady, dodatočne sa zisťoval ich pobyty a niektorým sa dokonca zásielky doručovali cestou polície.

- Následne bola vypracovaná predkladacia správa na NS SR bez doplnenia dovolania advokátom dovolateľov, lebo tento ju súdu nedoručil.

- Spis bol predložený na NS SR dňa 19.4.2013 a súdu sa vrátil 23.12.2013 s rozhodnutím, ktorým bolo dovolanie odmietnuté.

- 8.1.2014 súd žiadal NS SR o doručenie potrebného počtu rovnopisov rozhodnutia, aby mohli byť doručené všetkým účastníkom, čo bolo zrealizované 20.1.2013.
- 3.2.2014 bola vyhotovená fotokópia zo spisu 6Er/291/2008 a založená do spisu.
- 3.2.2014 bol vytyčený T poj na 15.5.2014, pričom úprava bola zrealizovaná 6.2.2014.“

Okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky k predloženej chronológii dotknutého sporu uviedol, že „doposiaľ sa k meritu odporcovia nevyjadrili a taktiež sa nevyjadrili k odbornému posudku doloženého navrhovateľmi.

Pokiaľ ide o právnu zložitosť sporu, tu si dovoľím podotknúť, že samotný právny zástupca navrhovateľov či navrhovatelia by mali byť aktívni a mať na vedomí, že žalujú ostatných vlastníkov bytov, ktorí nesúhlasia s ustanovením spoločného zástupcu.

K procesným prekážkam zákonná sudkyňa uviedla, že už na začiatku návrhu samotní navrhovatelia uviedli, že vo veci ide o nerozlučné pasívne procesné spoločenstvo... Súd vychádzajúc z § 29a O. s. p. vyzval odporcov výzvou z 27.11.2008 na oznámenie ich spoločného zástupcu, pričom odporcovia žiadneho spoločného zástupcu neoznačili. Dňa 13.5.2010... súd odročoval pojednávanie pre doručenie predvolania všetkým účastníkom konania, ale prítomných 41 účastníkov vyzval súd (ešte pred odročením pojednávania na ďalší termín) aby si ustanovili spoločného zástupcu. Všetkých 41 účastníkov zhodne súdu uviedlo, že nesúhlasia s ustanovením spoločného zástupcu, lebo sa chcú osobne zúčastňovať na pojednávaní. Nakoľko v tomto konaní ide o nerozlučné pasívne procesné spoločenstvo súd pre nesúhlas účastníkov nemohol zvoliť postup v zmysle § 29a ods. 2 O. s. p. (vylúčiť prejednávanie nároku na samostatné konanie) a musí naďalej všetkým doručovať listiny, predvolania na pojednávania. Žiadnemu účastníkovi nemožno nanútiť proti jeho vôli ustanovenie spoločného zástupcu. Medzitým dochádza k úmrtiam odporcov resp. k predajom bytov odporcami, odporcovia si na prvý raz zásielky nepreberajú, nepreberajú si zásielky na adresách svojich trvalých bydlísk, doručujú sa im predvolania a výzvy políciou a toto všetko sťažuje procesný postup súdu. Celý proces bol spomalený i odvolaním a dovolaním dovolateľov, lebo do rozhodnutia o týchto ich podaniach nemohol súd ďalej konať. Toto všetko sú objektívne dôvody, prečo je konanie spomalené.

Taktiež ešte dňa 30.9.2010 bol právny zástupca navrhovateľov oboznámený s tým, že dediči po pôvodnej navrhovateľke v 3. Rade (L. M.) nesúhlasia so vstupom do konania na stranu navrhovateľa... z dôvodu, že nehnuteľnosť predali, doložili i rozhodnutie z Správy katastra Piešťany o prevode vlastníckeho práva k bytu. Súd ich konkrétne i v zápisnici... uviedol.

Súd vo veci priebežne konal o keď niekedy v dlhších časových intervaloch, čo bolo spôsobené predovšetkým množstvom účastníkov na strane odporcov a potrebou opätovne prešetrovať pobyt niektorých z nich, či zisťovať ich právnych nástupcov. Súd sa snažil osloviť opakovane odporcov, aby si zvolili spoločného zástupcu, čo by urýchlilo celý priebeh konania, s čím však nesúhlasili. Súd si pre sprehľadnenie informácií o všetkých účastníkoch a zásielkach im doručených vyhotovil aj osobitý zoznam, kde uvádza aj dátumy doručenia zásielok, aby sa čo najviac zefektívnil postup. S ohľadom na počet účastníkov v konaní je potrebné všetky termíny vytyčovať s väčším časovým predstihom, aby bola možnosť odstrániť prípadné závädy v doručení.

Na záver si dovoľujem poukázať na existenciu systémových nedostatkov v oblasti výkonu spravodlivosti vo vzťahu k dlhodobému nedostatočnému obsadeniu tunajšieho súdu väčším počtom sudcov, ktoré vedenie súdu či konajúci sudca nemôžu ovplyvniť nástrojmi, ktorými by sami disponovali na vyriešenie tzv. objektívnych okolností prieťahov v konaní...“.

7. Vyjadrenie okresného súdu zaslal ústavný súd 18. marca 2014 právnemu zástupcovi sťažovateľov s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

8. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 7. apríla 2014 sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci. K veci samej uviedli, že „nedostatočné personálne ani materiálne vybavenie štátneho orgánu – súdu, neospravedlňuje prieťahy v konaní. V predmetnej veci sa nejedná o zložitý prípad. Všeobecné súdy pri tak veľkom počte účastníkov konania mali postupovať efektívne najmä ohľadom doručovania. Celková dĺžka konania je neprijateľná a medzi jednotlivými úkonmi všeobecných súdov boli veľké časové odstupy.“.

9. Keďže účastníci konania vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa so stanoviskami účastníkov konania k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup žalovaného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Základnými kritériami hodnotenia veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95).

Žalované konanie nevykazuje podľa názoru ústavného súdu žiadnu právnu zložitosť. Ide o štandardnú určovaciu žalobu s petitom požadujúcim vyslovenie neplatnosti právneho úkonu (uznesenia prijatého na schôdzi vlastníkov bytového domu), pričom z odôvodnenia žaloby nevyplývajú žiadne signály naznačujúce možnú právnu náročnosť sporu.

Skutková zložitosť je v posudzovanom konaní daná veľkým počtom účastníkov na strane odporcu. V žalobnom návrhu navrhovateľa označili 29 odporcov. Už pri doručovaní žaloby odporcom na vyjadrenie a predvolávaní na prvé nariadené pojednávanie okresný súd zistil, že traja odporcovia zomreli. V priebehu konania zomrela navrhovateľka L. M.. Úmrtia účastníkov konania vyžadovali ustálenie okruhu dedičov. K zisteniu dedičov dochádzalo s istým oneskorením po právoplatnom ukončení dedičských konaní, pričom vo vzniknutom medzioddobí dedičia predávali byty nachádzajúce sa v bytovom dome. Scudzenia bytov, ku ktorým počas konania dochádzalo aj u viacerých ďalších odporcov, mali pravdaže v žalovanom konaní zásadný vplyv na pasívnu vecnú legitimitáciu účastníkov.

Uvedené skutočnosti si od konajúceho súdu vyžadovali viaceré procesné rozhodnutia vymedzujúce okruh účastníkov konania (uznesenie č. k. PN – 4 C 61/2004-164 zo 14. februára 2007, uznesenie č. k. 7 C 65/2008-308 z 11. februára 2010, uznesenie č. k. 7 C 65/2008-530 z 15. júna 2010), čo postupne viedlo k nárastu počtu odporcov na 48.

Častým javom bola ospravedlnená neúčast' odporcov na nariadených pojednávaniach a problémy s doručovaním súdnych písomností.

2. Sťažovatelia neprispeli zásadnou mierou k predĺženiu konania. Nariadených pojednávani sa zakaždým zúčastňoval aspoň ich právny zástupca. Pojednávania teda nebolo potrebné odročovať pre ich neúčast'. Súdom určenú lehotu nedodržel právny zástupca navrhovateľov pri dopyte okresného súdu na subjekt vykonávajúci správu dotknutého bytového domu (omeškanie zhruba jeden a pol mesiaca). Podiel sťažovateľov na predĺžení žalovaného konania je tak zanedbateľný.

3. Postup okresného súdu ako tretie kritérium pri posúdení porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné priet'ahy. Vychádzal pritom z prehľadu úkonov súdu vo veci obsiahnutého vo vyjadrení okresného súdu, ako aj z vlastných zistení z vyžiadaného súdneho spisu.

Bezdôvodnou nečinnosťou sa žalované konanie vyznačovalo v období od doručenia návrhu okresnému súdu (25. februára 2004) do nariadenia pojednávania vo veci, ku ktorému došlo až 12. apríla 2005, teda po takmer 14 mesiacoch.

Rovnako v období od pojednávania 12. septembra 2006 do nariadenia ďalšieho pojednávania 12. apríla 2007, teda v rozsahu 7 mesiacov, konajúci súd vykonal jediný úkon, a to zastavenie konania proti odporcovi v 22. rade uznesením zo 14. februára 2007. Konajúci súd však musel už od mája 2006 disponovať informáciou o úmrtí odporcu v 22. rade ešte pred začatím konania, čo bol dôvod, ktorý viedol k zastaveniu konania proti nemu. Vyplýva to z oznámenia doručeného okresnému súdu notárom 9. mája 2006, v ktorom uvádza dátum úmrtia odporcu v 22. rade, ako aj okruh jeho dedičov. Preto nebol dôvod čakať s rozhodnutím o zastavení konania proti tomuto zomrelému odporcovi viac ako 9 mesiacov.

Pred rozhodnutím o návrhu navrhovateľov z 29. novembra 2007 okresný súd požadoval od Správy katastra Piešťany relevantný list vlastníctva, ktorý mu bol doručený

3. júla 2009. Uznesenie, ktorým okresný súd o návrhu navrhovateľov rozhodol, však bolo vydané až 11. februára 2010 (po viac ako 7 mesiacoch).

Ústavný súd ku skutočnostiam uvedeným okresným súdom v jeho vyjadrení i zisteným z vyžiadaného súdneho spisu ďalej uvádza, že aj keď správanie štátneho orgánu spôsobujúce zbytočné prietahy sa obvykle prejavuje nečinnosťou orgánu s právomocou konať o veci, pre splnenie účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je právne významné akékoľvek správanie štátneho orgánu. To znamená, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99, III. ÚS 24/09).

Okresný súd žiadal 23. júna 2009 oznámenie mena, priezviska a adresy opatrovníka nesvojprávnej dedičky zomrelého odporcu v 22. rade. No touto informáciou disponoval už od 9. októbra 2006, keď mu rozhodnutie o ustanovení opatrovníka tejto nesvojprávnej dedičky bolo doručené ako príloha procesného podania.

Chybný z hľadiska požiadaviek plynúcich zo základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy je aj postup okresného súdu pri rozhodovaní o pripustení vstupu ďalších účastníkov konania uznesením č. k. 7 C 65/2008-308 z 11. februára 2010. Týmto uznesením okresný súd pripustil vstup odporkyne v 29. rade H. S., hoci v odôvodnení toho istého uznesenia okresný súd uvádza zistenie pochádzajúce z vyžiadaného listu vlastníctva, že H. S. už nie je vlastníčkou bytu, „*ale byt je v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov I. D. a M. D.*“. Okresný súd nevysvetlil, prečo potom vstup H. S. ako účastníčky na strane odporcu pripustil. Je potom len logické, že H. S. doručila okresnému súdu 8. marca 2010 oznámenie o tom, že nie je vlastníčkou bytu. Okresný súd potom uznesením č. k. 7 C 65/2008-530 z 15. júna 2010 musel okrem iných aj proti H. S. konanie zastaviť a pripustiť do konania na strane odporcov I. D. a M. D.

Neefektívny bol postup okresného súdu pri odstraňovaní nedostatkov dovolania podaného odporcami v 26. a 27. rade. Okresný súd totiž oboch dovolateľov

27. septembra 2011 vyzval, aby mu „oznámili... právneho zástupcu – konkrétneho advokáta, ktorý Vás bude zastupovať v dovolacom konaní na Najvyššom súde SR“. Po tom, ako dovolatelia tejto výzve vyhovelí a 22. novembra 2011 údaje o advokátovi oznámili, musel ich okresný súd opätovne vyzvať na predloženie splnomocnenia pre zvoleného právneho zástupcu. Odporcovia v 26. a 27. rade potom druhej výzve vyhovelí podaním doručeným okresnému súdu 3. januára 2012.

Následne po predložení dovolania dovolaciemu súdu (2. marca 2012) bol spisový materiál 23. apríla 2012 z najvyššieho súdu vrátený okresnému súdu pre nevyznačenú právoplatnosť na odvolacom uznesení krajského súdu a pre absenciu podpisu zvoleného právneho zástupcu na dovolaniach odporcov v 26. a 27. rade.

Okresný súd potom až 17. augusta 2012 doručil právnemu zástupcovi dovolateľov na odstránenie nedostatku (chýbajúci podpis). Išlo pritom o celkom jednoduchý úkon. Okresný súd však naň potreboval takmer 4 mesiace. Vo výzve bola právnemu zástupcovi určená lehota 15 kalendárnych dní. Túto lehotu však právny zástupca nerešpektoval. Napriek tomu okresný súd až 15. marca 2013 doručil právnemu zástupcovi dovolateľov opätovnú výzvu na doplnenie dovolania, teda po viac ako 6 mesiacoch od uplynutia prv určenej lehoty.

Okresný súd v značnej miere svoju obranu založil na zdôraznenom fakte neochoty účastníkov konania na strane odporcu dať sa zastúpiť spoločným zástupcom. Ústavný súd však uvádza, že aj pokiaľ ide o postup okresného súdu v súvislosti s aplikáciou § 29a zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), možno mať proti nemu výhrady.

Okresný súd 27. novembra 2008 vyzval odporcov, aby v lehote 40 dní od doručenia výzvy oznámili meno a adresu spoločného zástupcu a poučil ich, že v opačnom prípade spoločného zástupcu navrhne súd. Na túto výzvu v určenej lehote nereagoval žiaden z odporcov napriek tomu, že ju okrem odporcu v 5. a 6. rade prevzali všetci. Okresný súd následne zisťoval ochotu Piešťanského stavebného bytového družstva vystupovať v konaní ako spoločný zástupca a po zistení, že ono už správu dotknutého bytového domu

nevykonáva, sa okresný súd obrátil na Bytový podnik Piešťany, s. r. o., ktorý však 25. júna 2009 oznámil okresnému súdu svoj nesúhlas so zastupovaním odporcov. V nasledujúcom období okresný súd ďalšie možnosti postupu podľa § 29a OSP neskúmal, hoci sťažovatelia už v návrhu na začatie konania naznačili možnosť, že by odporcov „*mohol reprezentovať odporca v 20. rade V. J., ktorý zastáva funkciu predsedu domovej správy*“. Podľa navrhovateľov „*radiátor v miestnosti č. 5... nebol, na príkaz odporcu v 20. rade (p. J.)... spustený, čím došlo k výraznému ochladeniu obývacej izby v byte č. 1. Na vzniknutý problém upozornil navrhovateľ v I. rade odporcov prostredníctvom listov a opakovane žiadal p. J., aby zabezpečil spustenie predmetného radiátora.*“. Z citovaných dôvodov žalobného návrhu vyplýva, že odporca V. J. bol zrejme so skutkovými okolnosťami tvoriacimi jadro sporu veľmi dobre oboznámený. Rovnaký záver platí o odporcovi Ing. Š. T., ako to vyplýva zo zápisnice z informatívneho výsluchu uskutočneného 15. mája 2007. Zostáva tak otázkou, prečo sa okresný súd nepokúsil navrhnúť ostatným odporcom za spoločného zástupcu práve niektorého z menovaných.

Okresný súd potom až 11. februára 2010 opätovne vyzval odporcov, aby oznámili meno, priezvisko a adresu spoločného zástupcu. Odporcovia prítomní na pojednávaní 13. mája 2010 vyjadrili nesúhlas s ustanovením spoločného zástupcu. Treba však dodať, že okresný súd po márnom uplynutí lehoty určenej v prvej výzve z 27. novembra 2008 a po negatívnych vyjadreniach oslovených subjektov vykonávajúcich správu bytového fondu mohol podľa § 29a OSP predložiť odporcom návrh konkrétneho ním preferovaného spoločného zástupcu. Takýto návrh konajúceho súdu bezpochyby predstavuje vhodnejšiu bázu pre zhodu odporcov na spoločnom zástupcovi ako opätovná výzva, aby oni sami navrhli osobu spoločného zástupcu. Aj keď ústavný súd si je vedomý, že § 29a OSP nemožno vykladať ako možnosť konajúceho súdu nanútiť účastníkom konania určitú osobu za ich spoločného zástupcu, v okolnostiach posudzovaného prípadu okresný súd podľa názoru ústavného súdu nebol dostatočne aktívny pri využití § 29a OSP, i keď podiel na neúspechu pri ustanovovaní spoločného zástupcu nemožno uprieť ani nesúhlasiacim odporcom.

5. Ústavný súd po preskúmaní žalovaného konania z hľadísk daných ustálenými kritériami používanými pre posúdenie rešpektovania základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných priet'ahov súhrnne konštatuje, že v skutkovo zložitom a právne nenáročnom určovacom konaní, ktoré trvá už viac ako 10 rokov, sa okresný súd v podstate stále nedostal k prerokovávaní veci samej. Celá jeho doterajšia aktivita sa sústredila na prekonávanie procesných prekážok plynúcich zo skutočnosti veľkého počtu účastníkov na strane odporcu. Aj keď ústavný súd akceptuje, že identifikovaný faktor skutkovej náročnosti posudzovaného konania má potenciál priebeh konania spomaliť (zvlášť ak odporcovia neboli prístupní ustanoveniu spoločného zástupcu podľa § 29a OSP), procesnú aktivitu, ktorú okresný súd vyvinul v priebehu konania na elimináciu objektívnych procesných prekážok, nemožno považovať za dostatočnú. Ani veľký počet účastníkov konania na strane odporcu nemôže ospravedlniť viac ako 10 rokov trvajúce konanie, v priebehu ktorého sťažovatelia (navrhovatelia) boli v potrebnej miere súčinnosť.

Ústavný súd už judikoval, že zložitosť veci zbavuje súd zodpovednosti za pretrvávanie právnej neistoty účastníka vtedy, ak súd priebežne robí úkony prispievajúce k odstráneniu príčin zložitosti veci (napr. II. ÚS 33/99). Musí pritom ísť o úkony, ktoré disponujú reálnym potenciálom odstraňovať príčiny zložitosti. Z už uvedeného hodnotenia jednotlivých úkonov okresného súdu v žalovanej veci však podľa názoru ústavného súdu vyplýva, že v postupe konajúceho súdu sa vyskytli tak obdobia bezdôvodnej nečinnosti, ako aj úkony, ktoré svojou neefektívnosťou a nesústredenosťou nielenže neboli spôsobilé prispieť k urýchleniu priebehu konania, ale dokonca ho v istých fázach aj spomaľovali.

K obrane okresného súdu spočívajúcej v poukazovaní na vysokú zaťaženosť konajúcich sudcov ústavný súd už mnohokrát konštatoval, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (II. ÚS 120/02, IV. ÚS 15/03). Povahu objektívnych príčin možno priznať právnym udalostiam, ale uplatnenie ústavou zaručeného práva sa nemôže zmariť nenáležitým správaním štátnych orgánov, ktoré v mene štátu zabezpečujú uplatnenie práv zaručených ústavou (I. ÚS 145/02, IV. ÚS 28/03).

Ústavný súd identifikoval v postupe okresného súdu viacero prípadov nenáleitého správania dosahujúceho v jeho súhrne ústavnú relevanciu, preto dospel k záveru, že zistená dĺžka nečinnosti okresného súdu i charakter nesústredenosti jeho postupu v pomere

k celkovej dĺžke posudzovaného konania zakladá právomoc na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

6. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovatelia v petite svojej sťažnosti rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy navrhli, ústavný súd preto prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov garantovaného im čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia.

Sťažovatelia navrhli priznať im finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, čo zdôvodnili argumentáciou, podľa ktorej požadovaná suma *„zodpovedá závažnosti a rozsahu porušenia takých práv a ich následkom, keď úplnú nápravu už nie je možné dosiahnuť iba odstránením prietáhov v konaní, vzhľadom na už nezvratný stav, ktorý vznikol v minulosti predovšetkým v emocionálnej a zdravotnej sfére sťažovateľov“*.

Ústavný súd stabilne judikuje, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 289/09).

Ústavný súd pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení vzal do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľov, ich správanie počas

predmetného konania, a aj skutočnosť, že ústavný súd vo veci zistil porušenie základného práva.

Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu berúc do úvahy spomenuté determinanty považuje za primerané priznať každému sťažovateľovi sumu 2 500 € (bod 3 výroku nálezu). Pri určovaní finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera EŠLP, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia spoločnosťou UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., Kolárska 8, Bratislava. Sťažovatelia si uplatnili trovy právneho zastúpenia v sume 668,04 €, a to za „2 právne úkony vykonané v roku 2013 v zmysle § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13 ods. 3 § 14 ods. 1 písm. a), b) a § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 Vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z...“.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané pre každého z nich, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Tieto úkony boli vykonané v roku 2013. Stanovisko doručené ústavnému súdu 7. apríla 2014 vyhodnotil ústavný súd ako neprinášajúce nové skutkové tvrdenia alebo právnu argumentáciu, ktoré by boli spôsobilé ovplyvniť záverečný úsudok ústavného súdu o predmete konania. Sťažovatelia nepreukázali, že by ich právny zástupca bol platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto ústavný súd k vypočítanej sume náhrady trov nemohol pripočítať 20 % daň z pridanej hodnoty.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom v čase vykonania úkonov právnej služby (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa § 11 ods. 3 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky,

t. j. zo sumy 781 € pre úkony v roku 2013), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2013 odmenu v sume 130,16 €. Režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje 7,81 € za každý úkon právnej pomoci.

Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

S poukazom na výsledok konania mali podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nárok na náhradu trov konania za štyri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2013 (dvakrát prevzatie a príprava zastúpenia, dvakrát písomné podanie – sťažnosť), preto základná sadzba tarifnej odmeny po znížení podľa § 13 ods. 2 vyhlášky v tomto prípade je 260,32 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál v celkovej sume 31,24 € (štyrikrát 7,81 €). Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia sťažovateľov je 291,56 €. Okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2014